

Correctievoorschrift HAVO

2026

tijdvak 1

bedrijfseconomie

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 tot en met 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goedgekeurd worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

Toelichting status correctievoorschrift

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

Verkeer tussen examinerator en gecommitteerde (eerste en tweede corrector)

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

Toelichting aanvullingen op het correctievoorschrift

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking:

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout:

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen. Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de n-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten per opgave.

Indien aan een gevraagde berekening geen eis is toegevoegd ten aanzien van de nauwkeurigheid van de afronding, dan elke juiste manier van afronding goed rekenen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Opgave 1

1 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een vacaturebank heeft een groot bereik.
- Werkzoekenden zoeken een vacature vaak in een vacaturebank.
- Een vacaturebank is gericht op de doelgroep.

2 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Voor de school: het is belangrijk dat kandidaten met de juiste bevoegdheden/competenties solliciteren. 1
- Voor de sollicitant: het is belangrijk dat de sollicitant weet wat de functie-inhoud is en welke taken hij/zij moet verrichten / kan beoordelen of de beloning passend is bij de functie. 1

3 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- a) de mogelijkheid tot professionele ontwikkeling / het volgen van cursussen / loon in natura / competentiebeloningen 1
- b) bepaalde tijd 1

4 maximumscore 2

- $0,7 \times 3.814 \times 2 \times 1,08 + 0,7 \times 4.001 \times 7 \times 1,08 = \text{€ } 26.940,06$ 2

Opmerking

Voor elke fout 1 scorepunt in mindering brengen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2

5 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- De eigenaren van de bv / aandeelhouders zijn niet privé-aansprakelijk voor de schulden van de onderneming.
- Het kan fiscaal voordeliger uitpakken.
- De bv is (door aandelen) gemakkelijker overdraagbaar.

per juist antwoord

1

6 maximumscore 3

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Product(beleid): aan de van tevoren bereide maaltijden (in productiekeukens) worden andere eisen gesteld voor wat betreft de kwaliteit, verpakking of service.
- Plaats(beleid): SED zal de nieuwe doelgroepen moeten bevoorraden (, want de gasten komen niet meer naar het restaurant).
- Promotie(beleid): SED maakt reclame in vakbladen (in plaats van via sociale media).
- Prijs(beleid): de prijzen van kant-en-klare maaltijden zullen lager zijn (dan de prijzen van in de horeca bereide maaltijden).

Per juist antwoord (met bijbehorende toelichting)

1

7 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Wanneer Stichting SED veel belangstelling trekt bij kook- en kennismakingsmiddagen / aandacht in de media krijgt, kan deze naamsbekendheid leiden tot een hogere afzet voor SED bv.

Opmerking

Een juist antwoord bevat informatie over een positieve situatie bij de Stichting SED die een positieve invloed kan hebben op de afzet van SED bv.

8 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- toezicht houden op het beleid van het bestuur
- advies geven aan het bestuur
- schorsen of ontslaan van de bestuurder(s)

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
9	maximumscore 3	
	$\frac{120.000}{3} + \frac{45.000}{3} \times 2 + 15.000 = 85.000$ $85.000 \times 1,09 = \text{€ } 92.650 \text{ (a)}$	2 1
	<i>Opmerking</i> <i>Voor elke fout 1 scorepunt in mindering brengen.</i>	
10	maximumscore 1	
	(b): € 848	
11	maximumscore 2	
	$15.000 - (848 - 0,012 \times 15.000) = 14.332$ (c): $0,012 \times 14.332 = \text{€ } 172$	1 1
	<i>Opmerking</i> <i>Wanneer niet is afgerond op hele euro's 1 scorepunt in mindering brengen.</i>	
12	maximumscore 2	
	- te betalen btw: $0,09 \times 180.000 = 16.200$ - af te dragen btw (d): $16.200 - 13.140 = \text{€ } 3.060$	1 1
13	maximumscore 2	
	- liquide middelen eind tweede kwartaal voor donatie: $6.500 + 9.682 = 16.182$ $16.182 - 0,25 \times 24.428 = \text{€ } 10.075 (> 6.000)$	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3

14 maximumscore 2

- De bv moet worden omgezet in een nv. 1
- Alleen een nv kan volgens de wet aandelen uitgeven op de effectenbeurs / Aandelen van een bv zijn niet vrij overdraagbaar en die van een nv wel. 1

Opmerking

Het tweede scorepunt alleen toekennen als het eerste scorepunt is behaald.

15 maximumscore 2

- Door een emissie van aandelen stijgt het eigen vermogen. 1
- Het vreemd vermogen blijft gelijk(, waardoor de solvabiliteit verbetert). 1

16 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Door de komst van een concurrent kan de winst van Coolblue dalen. 1
- Door lagere winst (verwachting) zal de vraag naar aandelen van Coolblue dalen / het aanbod van aandelen Coolblue toenemen, waardoor de koers van het aandeel Coolblue zal dalen / de beurskoers te laag is om de aandelenemissie te laten slagen. 1

17 maximumscore 2

- voorraad (wasmachines)
- te vorderen btw
- crediteuren

indien drie juist 2

indien twee juist 1

indien een of geen juist 0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4

18 maximumscore 2

- $GEV = \frac{600.000 + 250.000 + 247.500 + 800.000}{2} = 948.750$ 1
- $\frac{247.500}{948.750} \times 100\% = 26,09\%$ 1

19 maximumscore 3

- vlottende activa na uitbetaling dividend: $200.000 + 25.000 + 197.500 - 300.000 \times 0,50 = 272.500$ 2
- $current\ ratio = \frac{272.500}{225.000 + 350.000} = 0,47$ 1

Opmerking

Bij de eerste deelscore voor elke fout 1 scorepunt in mindering brengen.

20 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Een verslechterde liquiditeit leidt tot het mogelijk niet kunnen voldoen aan de betalingsverplichtingen op korte termijn. 1
- Het voortbestaan van N@Home kan hierdoor in gevaar komen wat leidt tot (minder vraag naar dit aandeel en dus) een daling van de beurskoers van dit aandeel. 1

of (voor de tweede deelscore):

- Bij een eventueel faillissement zijn de aandeelhouders de laatste in de rij. 1

of

- Door een verslechterde liquiditeit blijft er minder geld over voor investeringen. 1
- Dit kan ten koste gaan van een positief resultaat en minder beschikbaar dividend in de toekomst / Door lagere winstverwachting van N@Home daalt (de vraag naar dit aandeel en dus) de beurskoers van dit aandeel. 1

Opgave 5

21 maximumscore 1

persoonlijk plan

22 maximumscore 2

$$120 \times (2 + 1) + 52 \times 1,5 = 438 \text{ uur}$$

Opmerking

Voor elke fout 1 scorepunt in mindering brengen.

23 maximumscore 1

$$138 - 6 \times (6,90 + 2,10) = \text{€ } 84$$

24 maximumscore 6

kostensoort	berekening	getal x €1
afschrijvingskosten keukenblokken	$\frac{6.000 - 4.350}{5,5} =$	300
afschrijvingskosten inventaris	$\frac{1.200 - 300}{15} =$	60
interestkosten 5%-lening	aflossing per halfjaar = $\frac{4.000}{2 \times 10} = 200$ schuld eerste helft 2026 = $4.000 - 11 \times 200 = 1.800$ schuld tweede helft 2026 = $4.000 - 12 \times 200 = 1.600$ $1.800 \times 0,05 \times \frac{6}{12} + 1.600 \times$ $0,05 \times \frac{6}{12} =$	85
verzekeringskosten	$310 \times \frac{120}{100} =$	372
overige constante kosten	$40 \times 12 =$	<u>480</u>
totale constante kosten		1.297

- € 300 1
- € 60 1
- € 85 2
- € 372 1
- € 480 en € 1.297 1

Opmerking

Bij de derde deelscore voor elke fout 1 scorepunt in mindering brengen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 2

- $\frac{84 \times 120 - 1.297}{438} = \text{€ } 20,05$ 1
- Dit is lager dan € 22,50, dus Elles gaat de verkoopprijzen verhogen. 1

of

totale opbrengsten: 40 x (138 + 147 + 156) =	17.640	
totale kosten per feestje		
- inkoopwaarde: 40 x (6 + 7 + 8) x 6,90	-/-5.796	
- schorten: 40 x (6 + 7 + 8) x 2,10 =	-/-1.764	
- constante kosten:	-/- <u>1.297</u>	
resultaat	8.783	
$\frac{8.783}{438} = \text{€ } 20,05$		1
- Dit is lager dan € 22,50, dus Elles gaat de verkoopprijzen verhogen. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6

- 26 **A**
- 27 **maximumscore 1**
de hypotheekgevers
- 28 **maximumscore 2**
- Voorbeeld van een juist antwoord voor de inbreng van eigen geld is:
Door de inbreng van eigen geld verbetert de schuld-
marktwaardeverhouding. Dit verkleint het risico dat bij (executie)
verkoop de opbrengst te laag is om de hypothecaire lening af te
lossen. 1
 - Voorbeeld van een juist antwoord voor het in onderpand geven is:
Doordat de bank een onderpand heeft kan de bank bij wanbetaling via
een (executie)verkoop / veiling het onderpand, het geleende bedrag
(gedeeltelijk) terugkrijgen. 1
- 29 **maximumscore 1**
 $30 \times 21.032,86 - 375.000 = 255.985,80$
 (€ 255.985,80 > € 217.968,75 dus kiezen ze voor een hypotheek met
 lineaire aflossing).
- 30 **maximumscore 2**
- $0,0375 \times 375.000 \times (1 - 0,40) = 8.437,50$ 1
 - $\frac{375.000}{30} + 8.437,50 = € 20.937,50$ 1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 1 juni te accorderen.

Ook na 1 juni kunt u nog tot en met 10 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

Tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

opgave 3 jaarverslag Coolblue 2021 (aangepast)

tabellen, grafieken en overige teksten

bron Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2026